

Štátny jazyk ako cudzí jazyk na vysokej škole s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny

Eva Prokopcová¹

¹Pedagogická fakulta, Univerzita J. Selyeho, Bratislavská cesta 3322, 945 01 Komárno, 123208@student.ujs.sk

Oborové zamčrení: AM – Pedagogika a školství

© GRANT Journal, MAGNANIMITAS Assn.

Abstrakt Every person possesses a certain set of competencies, with linguistic competence being one of the key ones. This is divided into two main areas: communications in the native language and communication in a foreign language. The competence of communication in the native language includes the ability to express and interpret thoughts, opinions, concept, and viewpoints in both verbal and written form, as well as the correct use of language in everyday life, social activities, education, work, and leisure. On the other hand, the competence of communications in the foreign language focuses on the development of verbal, motor, and sensory skills. In this process, students receive various tasks and rules – they draw, sign, dance, act, participate in project, analyze, and lecture. The effective development of communication competencies in foreign languages requires different teaching methods, including individual, cooperative, and frontal work.

Kľúčová slova linguistic competencies, national language, native language, student, university.

1. ÚVOD

Vo svete, ktorý sa neustále a rýchlo vyvíja, je neustály rozvoj kompetencií kľúčom k úspechu v osobnom, pracovnom a spoločenskom živote. Dnešné dynamické prostredie si od jednotlivcov vyžaduje nielen hlboké vedomosti a technické zručnosti, ale aj schopnosť prispôbiť sa novým výzvam, efektívne komunikovať, spolupracovať s ostatnými a neustále sa učiť. V prieskume sme sa zamerali na skúmanie kľúčových kompetencií - tie základné schopnosti a zručnosti, ktoré sa považujú za nevyhnutné na úspešné pôsobenie v rôznych oblastiach života.

Kľúčové kompetencie sú základné schopnosti a zručnosti, ktoré sa považujú za nevyhnutné pre úspech v osobnom, pracovnom a spoločenskom živote. Tieto kompetencie sú často definované v kontexte vzdelávania a práce a majú široký význam. (Vass, 2017). Medzi kľúčové kompetencie patria:

- jazykové kompetencie,
- matematické kompetencie,
- vedecké kompetencie,
- digitálne kompetencie,
- efektívne samostatne riadené kompetencie,
- sociálne a občianske kompetencie,
- podnikateľské kompetencie,
- kompetencie riešenia problémov a kritického myslenia,
- kultúrne kompetencie. (Albert, 2011)

Jazykové kompetencie sú dve:

- Komunikácie v materinskom jazyku,
- komunikácia v cudzom jazyku. (Albert, 2011)

Rozdelenie jazykových kompetencií je kľúčové pre pochopenie toho, ako rôzne jazykové schopnosti ovplyvňujú náš každodenný život, prácu a interakcie v multikultúrnom svete.

Komunikácia v materinskom jazyku je základom pre vyjadrovanie myšlienok, emócií a názorov. Je tiež základom pre rozvoj ďalších zručností, ako je čítanie, písanie a kritické myslenie. Na druhej strane komunikácia v cudzom jazyku otvára dvere medzinárodnej spolupráci, poskytuje prístup k novým informáciám a kultúram a umožňuje nám lepšie pochopiť a rešpektovať rozmanitosť nášho sveta. V našom prieskume sme sa zamerali na štátny jazyk, ktorý je pre občanom národnostných menšín cudzím jazykom. Poukazujeme na to, aké dôležité je, aby vzdelávacie systémy a pracovné prostredie podporovali rozvoj týchto kompetencií, aby jednotlivci mohli účinne reagovať na výzvy súčasného sveta a boli úspešní v rôznych aspektoch svojho života.

2. PRIEBEH VÝSKUMU

Cieľom nášho výskumu bolo zhodnotiť názory, skúsenosti a pocity študentov vo vzťahu k slovenskému jazyku počas ich štúdia na vysokej škole. Podobný výskum sa uskutočnil v Maďarsku (Đurkovská, 2021), kde sa zaoberali so slovenským národnostným školstvom v Maďarsku v 21. storočí v zrkadle empirických dát, v ďalšom svojom výskume sa zaoberali slovenským národnostným školstvom v Maďarsku očami pedagógov (Đurkovská, 2021), ďalší prieskum bol zameraný na materinský jazyk a jeho prestíž v systéme hodnôt slovenských učiteľov v Maďarsku (Đurkovská, 2023). Tieto prieskumy sa zameriavali na učiteľov slovenských škôl v Maďarsku. My sme sa zamerali na študentov vysokej školy s vyučovacím jazykom maďarským na Slovensku.

Výskum bol realizovaný v radoch študentov vysokej školy s jazykom národnostnej menšiny, v mesiacoch 01. október – 15. december 2023, ktorého sa zúčastnilo 114 respondentov 2. a 3. ročníka na prvom stupni Pedagogickej fakulty, odbor Predškolská a elementárna pedagogika. Štúdium absolvujú na dennej alebo externej báze, záleží od formy prihlásenia na štúdium. Vek študentov je 20–49 rokov. Dáta sme získali formou vyplnenia dotazníkov respondentmi, spôsob realizácie bol kvantitatívny, spracovanie a vyhodnotenie údajov bolo pomocou programu EXCEL. Vyhodnotenie sa uskutočnilo medzi 16. december 2023 - 7. január 2024.

Graf. č. 1 Celkový počet študentov zúčastnených na prieskume

Tabuľka č. 1 Rozdelenie študentov podľa typu štúdia a ročníka

Ročník	Denní	Externí
2. ročník	16	40
3. ročník	33	25
Spolu	49	65

Jazykom dorozumievania sa v rodinách je vo väčšine prípadov práve materinský jazyk. Nás zaujímalo, ktorý jazyk používajú na dorozumievanie sa s rodičmi:

Tabuľka č.2 Jazyk dorozumievania v rodine

Jazyk	Rodič1	Rodič2
Maďarský	78	79
V prvom rade maďarský	24	14
V prvom rade slovenský	0	2
Rovnako slovenský aj maďarský	10	10
Iný jazyk: rómsky	1	1
Neodpovedali	1	18
Spolu	114	114

3. VÝSLEDKY VÝSKUMU

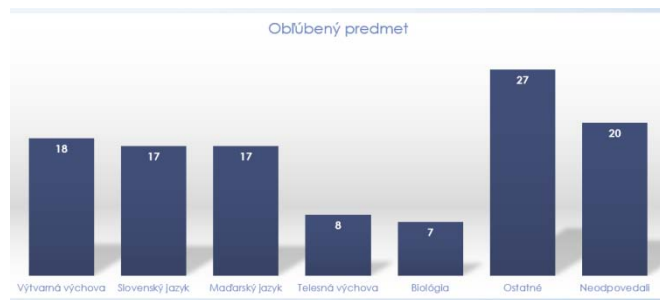
Zamerali sme sa na získanie informácií ohľadom predmetu, ktorý u študentov vyvoláva najväčšiu nervozitu alebo naopak patrí medzi najobľúbenejší. Predmety vyvolávajúce nervozitu sú: matematika - 39 odpovedí; hudobná výchova - 22 odpovedí; slovenský jazyk - 12 odpovedí; didaktika - 10 odpovedí; telesná výchova - 4 odpovede; ostatné - 13 odpovedí (biológia: 2, chémia: 2, filozofia: 2, psychológia: 2, didaktika1, fyzika, maďarský jazyk, vlastiveda, výtvarná výchova po 1 odpovedi); neodpovedalo – 14 respondentov.

Graf č. 2 Faktor stresu

Predmety, ktoré patria u študentov medzi obľúbené: výtvarná výchova – 18 odpovedí; slovenský jazyk, maďarský jazyk – po 17 odpovedí; telesná výchova – 8 odpovedí; biológia – 7 odpovedí; ostatné – 27 odpovedí (rozvoj intonačných zručností: 6, hudobná

výchova: 6, matematika: 5, pedagogika: 3, psychológia: 3, spevácky zbor: 2, didaktika: 2); neodpovedalo – 20 respondentov.

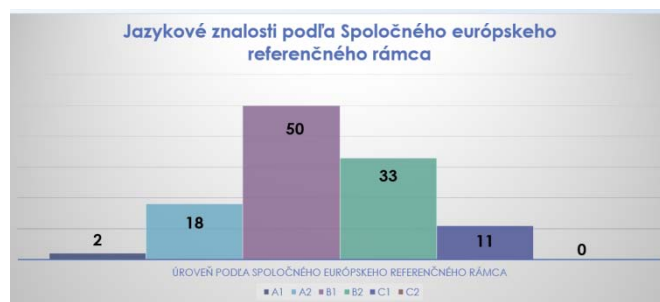

Graf č. 3 Oblíbený predmet

Zaujímavosťou v oboch prípadoch je to, keď študenti neodpovedali, s určitosťou môžeme tvrdiť, že nemajú taký predmet, ktorý v nich vyslovené vyvoláva nervozitu alebo je najobľúbenejší, resp. za tým, že neodpovedali môže byť aj fakt, že sa o svoje obavy alebo radosť nechcu podeliť. Tieto dáta môžu byť kľúčové pre vzdelávacie inštitúcie pri zväžení ako lepšie podporovať študentov v oblasti, kde pociťujú najväčšiu úzkosť.

Všetci respondenti majú ukončenie strednej školy maturitou aj z jazyka slovenského, nakoľko slovenský jazyk je povinným predmetom na všetkých školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín. V tomto prípade nás zaujímala úroveň znalosti slovenského jazyka podľa európskeho referenčného rámca pre jazykové znalosti:

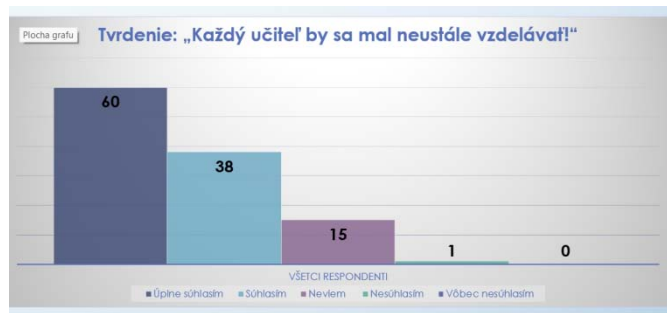
- úroveň A1 – 2 študentov,
- úroveň A2 – 18 študentov,
- úroveň B1 – 50 študentov,
- úroveň B2 – 33 študentov,
- úroveň C1 – 11 študentov,
- úroveň C2 – 0 študentov.

Graf č. 4 Jazykové znalosti podľa Spoločného európskeho referenčného štandardu

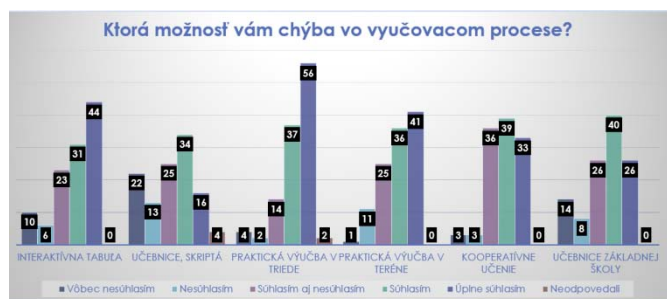
„Každý učiteľ by sa mal stále vzdelávať!“ – Na tento výrok sme sa opýtali študentov, do akej miery sa s ním, ako budúci učitelia predškolskej a elementárnej pedagogiky dokážu stotožniť. Z celkového počtu 114 odpovedí sme získali nasledovné odpovede:

1. úplne súhlasím – 60 odpovedí,
2. čiastočne súhlasím – 38 odpovedí,
3. neviem posúdiť – 15 odpovedí,
4. nesúhlasím – 1 odpoveď,
5. vôbec nesúhlasím – 0 odpovedí.

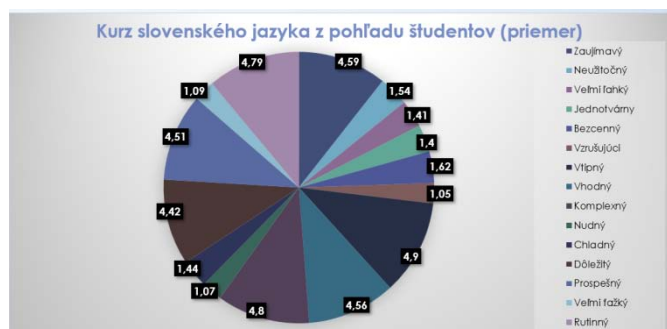
Graf č. 5 Tvrdenie: „Každý učiteľ by sa mal neustále vzdelávať!“

K vyučovaniu je vhodné používať aj rôzne učebné pomôcky, ako sú napr. interaktívna tabuľa, skriptá, učebnice zo základnej školy alebo iné formy vyučovania ako kooperatívna forma, praktické vyučovanie na hodine, či praktické vyučovanie v teréne – materská škola, škola. Výsledky sú znázornené v grafe č. 6.

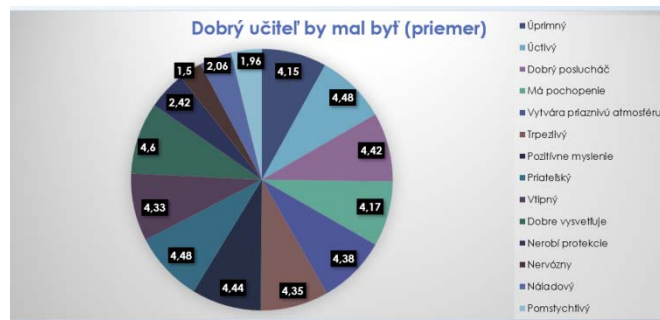
Graf č. 6 Ktorá možnosť chýba vo vyučovacom procese?

Predmet „Slovenský jazyk“ ako cudzí jazyk je pre študentov vysokej školy z celkového hľadiska hodnotenia hodnotený ako zaujímavý, čo potvrdilo 37 študentov a zaujímavosť podľa prednášky potvrdilo 63 študentov. Z celkového hľadiska s vyučovaním predmetu bolo veľmi a nadmieru spokojných 110 študentov zo 114.

Graf č. 7 Kurz slovenského jazyka z pohľadu študentov (priemer)

V grafe č. 8 sú znázornené aspekty k práci učiteľa. Študentov sme sa opýtali, že podľa nich by ako dobrý učiteľ mali mať tieto vlastnosti:

Obr. Č. 8 Dobrý učiteľ by mal byť (priemer)

4. ZÁVER

V našom prieskume sme dospeli k záveru, že jazykové kompetencie predstavujú základný pilier, na ktorom stojí úspešná pedagogická prax. Významná úloha učiteľa v rozvoji týchto kompetencií je nespochybniteľná a predstavuje kľúčový prvok nielen v akademickom, ale aj sociálnom a emocionálnom rozvoji študentov.

V našej štúdií sme zdôraznili, že učitelia nie sú len „odovzdávači“ vedomostí, ale tiež mentori a facilitátori, ktorí pomáhajú študentom objavovať a rozvíjať ich jazykové schopnosti vo svete, kde je komunikácia neustále zložitejšia a nuancovanejšia. Ukázali sme, že účinní učitelia sa prispôbujú rôznym štýlom učenia, kultúram a jazykovým potrebám svojich študentov, čo je zásadné pre vytváranie inkluzívneho a podporujúceho vzdelávacieho prostredia. Výzvy spojené s výukou jazykov v súčasnom multikultúrnom a digitálne prepojenom svete si vyžadujú od učiteľov neustály profesionálny rozvoj a inovácie vo vyučovacích metódach. Integrácia technológií do výuky, využívanie autentických materiálov a vytváranie praktických jazykových situácií sú len niektoré z prístupov, ktoré môžu obohatiť jazykové kurikulum a zvýšiť angažovanosť študentov.

Na záver by sme chceli zdôrazniť, že investície do rozvoja jazykových kompetencií študentov a podpora učiteľov na tejto ceste nie je len investíciou do ich osobného rastu, ale aj investíciou do budúcnosti našej spoločnosti. S ohľadom na neustále sa meniacu jazykovú krajinu je našou povinnosťou ako vzdelávateľov nielen učiť jazyk, ale tiež inšpirovať k jeho používaniu ako nástroja pre globálne porozumenie a spoluprácu. Jazyk je mostom medzi ľuďmi, kultúrami a myšlienkami.

Zdroje

- ALBERT, S. – FALUS, I. – KOVÁTSNÉ-NÉMETH, M. – NAGY, M. – PUKÁNSZKY, B. – P. Somogyi, A. A Tanári kompetenciánkról. Komárom: Selye János Egyetem Tanárképző Kar, 2011. ISBN 978-80-8122-015-9
- ĎURKOVSKÁ, M. Slovenské národnostné školstvo v Maďarsku v 21. storočí v zrkadle empirických dát. 2021. [online] https://www.researchgate.net/publication/348277650_Slovenske_narodnostne_skolstvo_v_Madarsku_v_21_storoci_v_zrkadle_empirickykh_dat (04.12.2023, 10:17)
- ĎURKOVSKÁ, M. – KENTOŠ, M. Slovenské národnostné školstvo v Maďarsku optikou pedagógov. 2021. [online] https://www.researchgate.net/publication/357048908_Slovenske_narodnostne_skolstvo_v_Madarsku_optikou_pedagogov (06.12.2023, 17:13)
- ĎURKOVSKÁ, M. – HELDÁKOVÁ, L. Materinský jazyk a jeho prestíž v systéme hodnôt slovenských učiteľov v Maďarsku. 2023. [online] https://www.researchgate.net/publication/371055110_MATERINSKY_JAZYK_A_JEHO_PRESTIZ_V_SYSTE

ME_HODNOT_SLOVENSKYCH_UCITELOV_V_MADARS
KU (26.12.2023, 23:20)

5. VASS, V. Kompetenciafejlesztés a 21. században. Komárom:
Selye János Egyetem Tanárképző Kar, 2017. ISBN 978-80-
8122-232-0